

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afsender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
2020-07-07	St. Woonbedrijf SWS namens de 13 MRE corporaties	<p>Tussen de 21 MRE gemeenten ervaren wij grote verschillen als het gaat om kennis en ervaring met betrekking tot de energietransitie. Dat geldt natuurlijk ook voor de 13 woningcorporaties. Daarom hebben wij binnen onze speerpunten extra aandacht voor kennisuitwisseling en samenwerking. Wij pleiten voor 'open sources', wat de ene partij bedenkt hoeft de andere niet meer te doen. Dat vergt een open houding en de bereidwilligheid tot delen. Wij roepen de gemeenten op tot een goede samenwerking (onderling en ook met marktpartijen) waarbij het gemeenschappelijk belang voor ogen staat. De lokale overheid stelt een transitievisie warmte op. Wij doen graag mee en nodigen u uit ons te betrekken. Uiteindelijk is dat de beste garantie dat wij in de uitvoering ook ons aandeel kunnen leveren.</p> <hr/> <p>Beperken van de energievraag Gestaag werken wij naar een CO2 neutrale voorraad in 2050. Wij werken planmatig en op 'natuurlijke momenten' verduurzamen wij onze bestaande woningvoorraad. Onze nieuwbouw voldoet aan NOM of BENG- eisen. Deze ambitie 'concurreren' met de andere opgaven op de resultaatgebieden 'beschikbaarheid' en 'betaalbaarheid'. De mate waarin wij onze duurzaamheidsambitie kunnen realiseren hangt dus sterk af van de ambitie op die twee andere resultaatgebieden. Wij pleiten daarom voor een integrale benadering van de opgave. De door u voorgestelde versnelling herkennen wij als wenselijk, de mate waarin wij daar onze bijdrage kunnen leveren is afhankelijk van de invulling van een aantal randvoorwaarden waarover we graag met u het gesprek aan gaan. Belangrijk aspect in het beperken van de energievraag is het vertonen van ander gedrag. Wij zetten er op in cm bij onze huurders bewustzijn te creëren dat zij de sleutel in handen hebben om daadwerkelijk minder energie te verbruiken door ander gedrag te vertonen. Wij pleiten voor een actieve rol van huurders in de verdere uitrol van de RES. Enkelen van ons ontwikkelen producten die ook interessant zijn voor particuliere woningeigenaren. Wij pleiten voor aanpak van stimuleringsmaatregelen van de overheid zodat deze eigenaren ook daadwerkelijk de verduurzamingsstap zetten. Op lokaal niveau zijn initiatieven genomen om het verduurzamingsmoment te benutten om de inclusieve samenleving nader in te vullen. Wij zien graag dat de overheid deze verbreding ondersteunt en mede vormgeeft, bijvoorbeeld op het terrein van arbeidsparticipatie, vergroening, sociale netwerken</p> <hr/> <p>Energieopwekking Op grote schaal hebben wij de afgelopen jaren zonnepanelen aangeboden aan onze huurders. Wij continueren dit, als verantwoorde no-regret maatregel. Innovatie vinden wij ook een taak van de overheid. Zeker als het gaat om duurzame warmtebronnen. Om duurzame warmtebronnen echt goed ontwikkeld en uitgerold te krijgen is een gemeentegrens overstijgende aanpak nodig met een verregaande bereidheid tot transparantie en samenwerking met de netbeheerder en aanbieders van warmtenetten. We willen de keuzemogelijkheden goed inzichtelijk hebben en vandaaruit de juiste besluiten nemen, voor nu en in de toekomst.</p> <hr/> <p>Tot slot De 13 woningcorporaties zijn zich er zeer bewust van dat de realisatie van de energietransitie een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid is. Deze verantwoordelijkheid kunnen wij alleen nemen in samenwerking met bewoners, gemeenten en marktpartijen. In dit licht moet u onze reactie zien.</p>	<p>U geeft de volgende punten mee die wij omarmen en meenemen in het vervolgproces naar de RES 1.0:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisuitwisseling en samenwerking is van groot belang. U pleit voor 'open sources': wat de ene partij bedenkt hoeft de andere niet meer te doen. • U pleit voor een integrale benadering van de opgave. Hierbij is het van belang om zowel naar de duurzaamheidsambitie als naar de resultaatgebieden 'beschikbaarheid' en 'betaalbaarheid' te kijken. • U pleit voor een actieve rol van huurders in de verdere uitrol van de RES door onder meer het creëren van bewustzijn en bevorderen van gedragsverandering om daadwerkelijk minder energie te gaan verbruiken. • Enkele woningcorporaties ontwikkelen producten die ook interessant zijn voor particuliere woningeigenaren; hierbij zou kunnen worden aangehaakt. • Innovatie vindt u een taak van de overheid. <p>Graag gaan we met u in gesprek hoe we deze punten 'handen en voeten' kunnen gaan geven in het vervolgproces naar de RES 1.0.</p> <p>Om te bespreken hoe we de samenwerking met u als vertegenwoordiger van de woningcorporaties, maar ook met de andere stakeholders, zoals natuur- en milieurorganisaties, jongerenorganisaties, vertegenwoordigers van het MKB en kennisinstellingen, kunnen verstevigen, organiseren wij dit najaar een bijeenkomst met (maatschappelijke) organisaties, die voor zichzelf een rol zien in de Energietransitie. We bespreken dan gezamenlijk – op basis van ieders intrinsieke 'drive' – wat de beste manier is om met elkaar af te stemmen en hoe we RES kunnen gebruiken om vaart te maken. Hiervoor heeft u reeds een uitnodiging ontvangen.</p>

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afzender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
2020-07-16	BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap	<p>Als natuur- en milieuroorganisaties maken wij ons zorgen over de CO₂-uitstoot en daarmee gepaard gaande klimaatverandering en zijn wij voorstander van een versnelde energietransitie van fossiele naar hernieuwbare energie. Dit zien wij als een maatschappelijke opgave met impact op natuur en landschap, waarbij natuur- en milieubelangen dan ook voldoende moeten worden meegenomen.</p> <p>We zijn als natuur- en milieuroorganisaties voornamelijk bij het RES proces in MRE betrokken door deelname aan diverse werkateliers. Daarnaast hebben we samen met Staatsbosbeheer nog een verdiepende sessie gehad over natuur en landschap. Als we de procesparticipatie van uw RES vergelijken met de andere drie in Brabant, dan moeten we helaas constateren dat we als natuur- en milieuroorganisaties niet vertegenwoordigd zijn in de stuurgroep (zoals bij Hart van Brabant) of bestuurlijke klankbordgroepen (zoals in West-Brabant en Noordoost Brabant). Verder zien we ook weinig in deze RES terug van de "14 aanbevelingen voor een succesvolle RES" die de BMF heeft gedaan in haar Manifest, waarnaar u wel verwijst op pagina 10. Ook lijkt de visie van de gezamenlijke Brabantse natuur- en milieuroorganisaties "De energieopgave en het Brabantse landschap" niet benut. Dat blijkt met name uit de kaart met zoekgebieden voor wind en zon, waarop gebieden staan die in onze ogen juist gevaarlijk zouden moeten blijven van windturbines vanwege ligging in het Natuurnetwerk Brabant en/of vanwege de ongestoorde horizon van grote natuurgebieden, een kwaliteit van formaat in een regio waar verstedelijking op zoveel plekken al de horizon bepaalt.</p> <p>.</p> <p>Daarom, nu de Concept RES gereed is en openbaar gemaakt is, maken we graag van de gelegenheid gebruik om aandachtspunten en suggesties mee te geven voor verdere invulling naar de RES 1.0. Daarbij doen we direct het aanbod om intensiever bij de RES 1.0 betrokken te worden.</p> <p>We bouwen de navolgende reactie op aan de hand van de onderdelen uit de Handreiking afwegingskader (NP-RES):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kwantiteit Elektriciteit en Kwantiteit Warmte: het resultaat hiervan is de totale energie-opgave waar de regio op inzet. - Zorgvuldig ruimtegebruik: dit gaat over de mate waarin bij de keuzes rekening wordt gehouden met gebied specifieke kenmerken en ruimtelijke principes (denk aan land-schap, meervoudig ruimtegebruik, combineren van opgaven). - Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak: dit gaat over de betrokkenheid van overheden, burgers en maatschappelijke organisaties bij de totstandkoming van de RES en de koppeling met andere transities. - Energiesysteemefficiëntie: dit gaat met name over energie-infrastructuur en boven-regionale afstemming. <p><i>Kwantiteit Elektriciteit en Kwantiteit Warmte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De regio stelt een 'bod' voor elektriciteitsopwekking vast van 2 TWh. Dat is wat ons betreft een goed ambitieniveau voor deze regio. - Voor de warmtetransitie is geen ambitie voor 2030 opgenomen. In het Klimaatakkoord wordt landelijk gestreefd naar het verduurzamen van 1,5 miljoen woningen. Voor de RES regio MRE zou dat neerkomen op zo'n 86.000 woningen in 2030 (op basis van dezelfde verdeelsleutel als de 35 TWh (2/35ste deelt)). Met uitzondering van energie- besparing (zie volgende punt) zien we hiervan nog geen concrete uitwerking in uw Concept RES. Ter inspiratie verwijzen wij graag naar het project Thuisbaas van Urgenda (https://www.thuisbaas.nl/), waarbij woningen voor circa 30.000 euro worden verduurzaam met een integrale systeem aanpak die bewoners ontzorgt en lokaal/regionaal voor veel werkgelegenheid zorgt. - Besparing krijgt in de RES expliciete aandacht en dat is wat ons betreft terecht, want voor elke joule besparing hoeft minimaal drie joules minder energie opgewekt te worden. U stelt geen ambitieniveau vast voor 2030, maar gaat voor "maximale besparing". Dat oogt ambitieus, maar in de praktijk zullen beperkte tijd, capaciteit en financiële middelen grenzen stellen aan wat maximaal haalbaar is. We roepen u op om een duidelijk doel te bepalen, bijvoorbeeld 50% energiebesparing in 2030 voor elektriciteit en warmte. Dan weet iedereen waarop activiteiten gericht moeten zijn. Overigens gaat u in hoofdstuk 5 over duurzame warmte uit van een besparing van 24% in 2050. Dat is wat ons betreft geen 'maximale inzet'. - Er is nog geen verdeling gemaakt in de verschillende energiebronnen, zoals zon-op-dak, zon op verharde oppervlakten, zon op land, windenergie, en andere energievormen. Dat maakt het lastig om een gedegen beoordeling te geven van deze Concept RES. We roepen u op om hierover snel duidelijkheid te geven. Daarbij stellen wij voor om energiegebruik en -opwekking nadrukkelijk bij elkaar te plaatsen in en rond stedelijke gebieden. Een sterke ambitie voor zon op dak (zoals RES Noordoost Brabant met 40% van de grote daken), alsook op parkeerplaatsen en parkeergarages, hoort daarbij. Voor een Brainport regio verwachten wij een sterkere inzet op innovaties, zoals zon op gevels. - We missen expliciet aandacht voor zon op kleine daken. Deze worden nu in deze Concept RES meegerekend als besparing, maar boven de (autonome landelijke ontwikkelings) 7 TWh telt dit wel mee in de extra opgave voor grootschalige opwekking 1. Bij de RES MRE gaat dit bijvoorbeeld over de extra 33% elektriciteitsbehoefte door elektrificatie bij de warmtetransitie. <p><i>Zorgvuldig ruimtegebruik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Als natuur- en milieuroorganisaties maken we ons grote zorgen over de afwegingen die zijn gemaakt om te komen tot de zoekgebieden voor grootschalige opwekking in het buitengebied. U lijkt grotendeels de volgende redenering te volgen: waar zijn gebieds-opgaven, en kan energieopwekking een bijdrage leveren aan deze opgave? Daarbij kijkt u ons inziens vooral naar de financiële en economische bijdrage die energieopwekking kan bieden, en veel minder of niet naar de ecologische en landschappelijke bijdragen. Het resultaat is dat u gebiedsopgaven voor natuurontwikkeling automatisch aanwijst als zoekgebied voor grootschalige zon en wind. Dat is onjuist en ongewenst. - Zo zien wij nu zelfs grote zoekgebieden voor wind/zon in figuur 4.9 die een forse overlap vertonen met bestaande natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Brabant, zoals de Grootte Heide, Dommeldal bij knooppunt De Hogt en bij Borkel, het noordelijke deel van de Strabrechtse Heide, de Herbertusbossen, Somerense Heide, De Scheeken in Het Groene Woud, de Stippelberg en nog een aantal andere natuurgebieden. Wij maken hiertegen ernstig bezwaar. Wij verzoeken u dringend om alle gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Brabant, alsnog te schrappen uit de kaart met zoekgebieden. Het Natuurnetwerk Brabant leent zich in onze ogen het minst van alle gebieden voor wind en zon. Aangezien, op een beperkte uitzondering na, wind en zon in het NNB ook in de provinciale Interim Omgevingsverordening (IOV) is uitgesloten, is de kaart met zoekgebieden in de RES ook strijdig met de IOV. - In het kader van natuurontwikkeling zien wij wel kansen om de opbrengsten van en zonne-energie in te zetten om nieuw bos te realiseren, maar dat betekent niet automatisch dat de windturbines en zonnenvelden ook fysiek gelegen moeten zijn in deze nieuwe natuur. Wat betreft zogenaamde windbossen, waar windturbines wel in natuur zijn geplaatst, denken wij vooral aan de grootschalige jonge ontginningen, met name in de Peelregio. Daar kunnen door een goed landschapsontwerp met de opbrengst van windturbines substantiële nieuwe bossen gerealiseerd worden buiten het Natuurnetwerk Brabant. De grotere bossengebieden in de Peiregio kunnen op deze wijze structureel met elkaar verbonden worden. - Verder lijkt u een optimistische aanname te doen omtrent de financiële revenuen van windparken en zonnepanelen op gebiedsopgaven te kunnen financieren. Met de teruglopende SDE++ subsidies en de benodigde rendementen die investeerders, en ook investerende burgers, verwachten, is dit maar zeer de vraag. Temeer, omdat een groot deel van de zoekgebieden gelegen is op plekken waar geen of onvoldoende net-capaciteit beschikbaar is. De investeringen voor aansluitingen doen de business case voor wind- en zonneprojecten geen goed. Kortom, we roepen u op om de sterke koppeling tussen energieopwekking en financiering van gebiedsopgaven los te laten en vooral in te zetten op de koppeling tussen energiegebruik en -opwekking. - Overigens is er weinig draagvlak voor windturbines in bossen. Zo is 87% van de inwoners tegen wind boven bos, blijkt uit uw eigen filspelling in bijlage 4. - De zonneland die u hanteert, is zeer grofmazig met slechts drie treden. Hierbij zijn geen uitsluitingsgebieden gedefinieerd, zoals natuurgebieden. Wat ons betreft dient dit onvoldoende kaders voor uw eigen leidende afwegingsprincipe 'focus op maximaal behouden van ruimtelijke kwaliteit'. We raden u aan om de Constructieve Zonneladder van de Natuur-en Milieufederaties te hanteren. 	<p>Graag sturen wij u hierbij een reactie op uw brief. In ons proces is, zoals eerder bij u aangegeven, voldoende ruimte om uw punten te betrekken. De eerste fase tot aan onze concept-RES heeft met name in het teksten gestaan van analyse en we hebben nog geen keuzes gemaakt voor bijvoorbeeld de aanwijzing van concrete zoeklocaties voor grootschalige zon- en windenergie. De komende maanden doorlopen wij een planMER-traject, dat de ruimte geeft om zorgvuldig naar de zoekgebieden te kijken, die uit de eerste analyse naar voren zijn gekomen. Hierbij nemen we uiteraard de aandachtspunten mee, die u in uw brief benoemt, waarbij wij u betrekken als stakeholder. We gaan de afstemming en samenwerking met de verschillende stakeholders in het vervolgproces intensiveren. Dit naar jaar gaan wij graag met hen in overleg om hier invulling aan te geven. Hiervoor heeft u reeds een uitnodiging ontvangen.</p> <p>In het vervolg van deze brief gaan we in op de door u specifiek benoemde punten. Hierbij hebben we dezelfde opbouw aangehouden als in uw brief.</p> <p><i>Kwantiteit elektriciteit en kwantiteit warmte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij mist een verdere uitwerking waarmee wij de warmtetransitie in de gebouwde omgeving handen en voeten willen geven. In het proces naar de concept-RES heeft de nadruk gelegen op de analyse. De (concept) Regionale Warmtestructuur, als onderdeel van de RES, geeft inzicht in de regionale warmtevraag, de potentie van de beschikbare warmtebronnen, de huidige warmte-infrastructuur en de mogelijkheden voor samenwerking tussen gemeenten in het realiseren van duurzame warmte. In de RES 1.0 geven wij inzicht in de mogelijke wisselwerking tussen lokale bronnen en de regionale bronnen en infrastructuur en welke scenario's voor warmtevoorziening er daarbij zijn. De uitwerking (bijvoorbeeld de verduurzaming van 86.000 woningen voor 2030, waar u in uw brief op doelt) vindt plaats op lokaal niveau, waarbij de gemeenten en hun partners op basis van hun Transitievisies Warmte (die uiterlijk eind 2021 gereed moeten zijn) de uitvoeringsplannen concreetiseren met daarin de door u bedoelde acties (op buurt, wijk, of warmtekavelniveau). • Bij roept op om een concreet doel te bepalen voor het onderdeel Besparing. Het is een bewuste keuze geweest om geen getal op te nemen als ambitie voor besparing in de concept-RES. Het besparingspercentage is per individuele woning of bedrijf namelijk verschillend en is achteraf niet te meten in relatie tot de genomen maatregelen. Voorop staat het gesprek met belanghebbenden om ze te stimuleren om consequent stappen te zetten naar een steeds duurzamer bedrijf, woning of kantoorpand. In de meeste gevallen is er geen wettelijke basis om mensen tot besparingsacties te verplichten. Dit betekent dat wij door stimulerend werken moeten bewegen te gaan besparen. Hierbij hebben we te maken met een grote verscheidenheid aan doelgroepen met allemaal andere drijfveren en belemmeringen. Om een realistisch beeld te kunnen vormen van de te verwachten inzet van onze stakeholders op het gebied van besparing wordt momenteel het gesprek met hen gevoerd. We willen samen met stakeholders als gemeenten, woningcoöperaties en lokale energiecoöperaties constructieve invloed uitoefenen op de doelgroep (woningbezitters of huurders, bedrijven) om hen te bewegen over te gaan tot energiebesparende acties. Het vroegtijdig noemen van een besparingsopgave kan invloed hebben op deze gesprekken. Aan de ene kant kan dit ambitie remmen, want waarom investeren in een grotere besparing dan op papier staat. Maar het kan ook ontmoedigend werken door een getal te noemen dat voor een stakeholder totaal niet realistisch is; waarom aan iets beginnen wat toch nooit haalbaar is. Daarnaast is het besparingspotentieel ook sterk afhankelijk van het type gebouw. Dit vraagt om een gebouwgebonden aanpak. Daarom is ervoor gekozen om geen generieke doelstelling voor het onderdeel besparing op te nemen in de (concept)RES, maar om de besparingsaanpak af te stemmen op zowel de doelgroep, de stakeholders en het gebouw. Deze aanpak wordt uitgewerkt in energiebesparingsplannen per doelgroep. Hierin wordt per doelgroep en soort gebouw in beeld gebracht welke besparingsaanpak (route, aanbod, communicatie) hier het beste bij aansluit en dus het grootste effect zal hebben. • Bij roept op om snel duidelijkheid te geven over de verdeling in de verschillende energiebronnen, zoals zon-op-dak, zon op verharde oppervlakten, zon op land, windenergie en andere energievormen. Hierbij stelt u voor om energiegebruik en -opwekking nadrukkelijk bij elkaar te plaatsen in en rond stedelijke gebieden. Daarnaast verwacht u voor een Brainportregio een sterkere inzet op innovaties, zoals zon op gevels. Zoals hierboven aangegeven gaan we richting de RES 1.0 - met de planMER - stappen zetten om te komen tot verdere keuzes in en concretisering van de zoekgebieden. Op basis daarvan zal ook duidelijker worden hoe de verdeling in de verschillende energiebronnen en hun locaties eruit kan zien. • De inzet op innovatie in de RES wordt verder uitgewerkt. Samen met Brainport Development worden momenteel verschillende actielijnen uitgewerkt die kansrijk zijn. Deze krijgen ook een plek in de RES 1.0. • Bij geeft aan dat u expliciet aandacht mist voor zon op kleine daken. Dit heeft echter wel onze aandacht. Er is voor gekozen om dit thema onder het onderdeel Besparing een plek te geven in de energiebesparingsplannen per doelgroep. We streven daarin twee complementaire doelen na: energie besparen én CO₂ reduceren. <p><i>Zorgvuldig ruimtegebruik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij geeft aan u zorgen te maken over de afwegingen die zijn gemaakt om te komen tot de zoekgebieden voor grootschalige opwekking in het buitengebied. U geeft aan dat wij u inziens vooral naar de financiële en economische bijdrage kijken die energieopwekking kan bieden, en veel minder of niet naar de ecologische en landschappelijke bijdragen. Zo is onze concept-RES echter niet bedoeld. De draagkracht van het landschap, de landschappelijke inpassing en de kansen in relatie tot andere gebiedsopgaven zijn juist leidend geweest voor onze analyse en zijn voor het vervolg ook leidend. Met de gemeenten en externe stakeholders hebben we stap voor stap de volgende vragen doorlopen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat past binnen ons landschap? 2. Waar zijn kansen voor koppeling met andere opgaven? 3. Wat is er mogelijk binnen wetgeving? 4. Wat is de impact op het elektriciteitsnetwerk? Waarmee we een onderscheid kunnen maken tussen de mogelijkheden in aansluiting vóór en na 2030. • Op basis van die analyses zijn alle mogelijke zoekgebieden in beeld gebracht. In de volgende fase gaan we voor al deze gebieden een planMER uitvoeren. In het planMER worden omgevings- en milieuspecten onderzocht, waaronder ecologie en landschap. En beoordelen we tevens ook de mogelijke koppelingen met brede thema's die in de concept-RES naar voren zijn gekomen. • Bij verzoekt ons dringend om alle gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) alsnog te schrappen uit de kaart met zoekgebieden. De zoekgebieden op de kaart in de concept-RES zijn van globale aard. Via vervolgonderzoek worden zoekgebieden steeds scherper afgebakend. In beginsel wordt daarbij voor de toepassing van zonne- en windenergie de verordening ruimte van de provincie Noord-Brabant gevolgd. Daarin is de bouw van windturbines in natuur uitgesloten, afgezien van hele specifieke Provinciale uitzonderingen binnen het NNB.

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afzender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
		<p>Voor windenergie hanteert u geen enkel ladderprincipe. Uit de fitspeeling (bijlage 4) blijkt dat mensen liever wind langs infrastructuur zien, dan in een weiland of een bos. Om de ruimtelijke kwaliteit 'maximaal te behouden' stellen wij voor dat u een windladder opneemt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nabij bedrijventerreinen, gebieden bestemd voor stedelijke ontwikkeling, langs infrastructurele werken, 2) grootschalige klei- en komgronden, grootschalige jonge heideontginning, Peelontginningen, vrijkomende agrarische bebouwing, 3) nieuwe bossen (niet zijnde NNB), 4) in beginsel ongeschikt: kleinschalige landschappen, beekdalen, Maasuteraarden, NNB, weidevogelgebieden. <p>U ziet dat we niet principieel tegen windbossen zijn, maar wel als deze worden aangelegd zonder duidelijke ecologische of landschappelijke inbedding.</p> <p>Wij lezen dat de focus van de RES gericht is op 'het maximaal behouden van de ruimte-lijke kwaliteit'. Daarbij wordt echter in de RES zon en wind alleen benaderd als kans om ruimtelijke opgaven te koppelen. Maar niet altijd is wind/zon te realiseren met behoud van ruimtelijke kwaliteit. De ruimtelijke kwaliteit kan juist ook ernstig worden aangetast door bijvoorbeeld windturbines. Daarom pleiten wij ervoor (zie ook onze visie "Energie-ogave en het Brabantse landschap") om, naast het Natuurnetwerk Brabant, ook ongestoorde horizons van grotere natuurgebieden, de zogenaamde ongerepte natuurpanorama's, te vrijwaren van windturbines.</p> <p>Voor de Metropoolregio Eindhoven zijn de ongerepte natuurpanorama's: het gebied ten zuiden van de A67 (tussen Veldhoven en Lierop) tot aan de Belgische/Limburgse grens, de Peelnatuurgebieden met omgeving, Dommeldal/Het Groene Woud, de zone van natuurgebieden vanaf de Oirschotse Heide in zuidwestelijke richting tot en met De Utrecht/Belgische grens, Cartierheide en ruime omgeving. Deze ongerepte natuurpanorama's dienen gevrijwaard te worden van windturbines.</p> <p>- De Concept RES kiest niet expliciet voor concentratie van windturbines. Wij roepen u op om daar wel expliciet voor te kiezen, om een 'confetti' van windturbines in het landschap te voorkomen. De keuze voor het combineren van windlocaties met grootschalige zonnenvelden vinden wij in beginsel positief, mits dit zorgvuldig is ingepast in de natuur en het landschap ter plaatse.</p> <p>- Bij geothermie en funderingspalen voor windturbines vragen wij expliciet aandacht voor de geologische structuren en breuken in de ondergrond.</p> <p><i>Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak:</i></p> <p>- We zijn in beginsel positief over het opnemen van 'lokaal eigenaarschap van energie-projecten, waarbij we streven naar maximale lokale participatie'. Maar ook hier, net als bij 'maximale energiebesparing' zullen praktische beperkingen de grenzen van het mogelijke bepalen. In plaats van het maximaal haalbare te laten afhangen van praktische zaken, zien we liever een concrete minimum doelstelling opgenomen, zoals het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom. Daarbij gaat het niet alleen om 'eigendom' in juridische zin, maar ook om zeggenschap en gelijkwaardigheid.</p> <p>Om gelijkwaardigheid en zeggenschap mogelijk te maken vragen we extra aandacht voor het ondersteunen en versterken van lokale partijen en energiecoöperaties op regionale schaal. Denk daarbij niet alleen aan financiële ondersteuning (bijvoorbeeld met een Ontwikkelingsfonds), maar ook aan het ondersteunen van kennis, kunde en professionalisering van de burgerbeweging.</p> <p>- We zijn positief over het doorlopen van een plan m.e.r. procedure. Dit draagt bij aan verbetering van de kwaliteit van besluitvorming, een snellere uitvoering van energie- projecten en borging van participatie.</p> <p>- Over de wijze waarop u invulling geeft aan procesparticipatie bij de RES hebben wij in onze inleiding reeds enige woorden gewijd. We bepleiten dat de milieu- en natuur- belangen nadrukkelijker betrokken moeten worden in de uitwerking naar de RES 1.0. In bijlage 3 'Aanpak communicatie en participatie' worden de natuur- en milieuorganisa-ties niet eens genoemd als relevante doelgroep. We hopen dat u deze omissie snel herstelt. Wij zijn in ieder geval graag bereid om, samen met onze lokale aangesloten groepen, constructief mee te werken.</p> <p>- We roepen u op om ook jongeren een stem te geven, bijvoorbeeld door de JongRES vertegenwoordiger een plek te geven in de Stuurgroep, zodat jongeren structureel betrokken worden bij de RES 1.0.</p> <p><i>Energiesysteemefficiëntie</i></p> <p>- In de paragraaf over de impact op het elektriciteitsnetwerk is te zien dat de meeste middenspannings- (MS) en hoogspanningsstations (HS) gelegen zijn ten noorden van de A67. Ten zuiden van de A67 is er alleen het station Maarheeze. Wel zien we dat bijna de helft van de zoekgebieden gelegen is ten zuiden van de A67. Dat betekent een enorme opgave voor de aanleg van nieuwe infrastructuur en bijbehorend ruimtebeslag voor de nieuwe MS en HS stations, in een gebied met veel natuur en ruimtelijke kwaliteit. We vragen u om hier een kritische en weldoordachte afweging te maken inzake maatschappelijke kosten en baten. Het lijkt ons, zowel economisch als land-schappelijk gezien, beter om vraag en aanbod dichter bij elkaar te situeren.</p> <p>- Bij nieuwe tracés voor energie-infrastructuur vragen wij extra aandacht voor verstoring en aantasting van natuurgebieden. We zijn tegen aanleg van energie-infrastructuur in het Natuurnetwerk Brabant.</p>	<p>Antwoord Stuurgroep MRE</p> <p>•Werder geeft u ons de volgende punten mee:</p> <p>oB ziet kansen om de opbrengsten van wind- en zonne-energie in te zetten om nieuw bos te realiseren, maar u geeft aan dat dit niet automatisch betekent dat de windturbines en zonnenvelden ook fysiek gelegen moeten zijn in deze nieuwe natuur. U roept op om de koppeling tussen energieopwekking en financiering van gebiedsopgaven los te laten en vooral in te zetten op de koppeling tussen energieverbruik en -opwekking.</p> <p>oB geeft aan dat de zonnelladder die wij hanteren zeer grofmazig is en u raadt ons aan om de 'Constructieve Zonnelladder' van de Natuur- en Milieufederaties te hanteren.</p> <p>oB stelt voor om een 'windladder' op te nemen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nabij bedrijventerreinen, gebieden bestemd voor stedelijke ontwikkeling, langs infrastructurele werken; 2. Grootschalige klei- en komgronden, grootschalige jonge heideontginning, Peelontginningen, vrijkomende agrarische bebouwing; 3. Nieuwe bossen (niet zijnde NNB); 4. In beginsel ongeschikt: kleinschalige landschappen, beekdalen, Maasuteraarden, NNB, weidevogelgebieden. <p>oE wordt voor geplaatst om de ongestoorde horizon van grotere natuurgebieden, de zogenaamde 'ongerepte natuurpanorama's', te vrijwaren van windturbines.</p> <p>oPgeroepen wordt om expliciet te kiezen voor concentratie van windturbines.</p> <p>oBij geothermie en funderingspalen vraagt u expliciet aandacht voor de geologische structuren en breuken in de ondergrond.</p> <p>In het kader van de PlanMER gaan wij zorgvuldig naar de zoekgebieden kijken, die uit de eerste analyse naar voren zijn gekomen. In het planMER worden omgevings- en milieuaspecten onderzocht en de mogelijke (financiële) koppelingen met brede thema's die in de concept-RES naar voren zijn gekomen. Dit vormt de basis voor verdere afwegingen. De door u genoemde aspecten worden deels in de PlanMER betrokken en deels betrekken wij deze in het afwegingsproces wat wij na de planMER doorlopen.</p> <p><i>Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak</i></p> <p>•Er is gevraagd om een concrete minimum doelstelling op te nemen voor lokaal eigenaarschap van energieprojecten. Echter wordt hier door de 21 gemeenten verschillend naar gekeken. We hebben er daarom voor gekozen om geen minimum getal op te nemen. We hebben als regio de ambitie om te streven naar maximale lokale participatie en het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten. In de praktijk volgen we het Klimaatakkoord en werken we toe naar minimaal 50% lokaal eigendom. Bij lokaal eigendom hoort ook dat de inwoners en bedrijven in de MRE-regio het eigen vermogen van het lokale aandeel bij elkaar (kunnen) brengen en er de mogelijkheid is voor iedereen om mee te kunnen doen (kleine participaties). Dit zijn zaken die wij in de komende periode gaan onderzoeken en bespreken. Ook kijken we hoe gemeenten kunnen participeren in het lokale eigendom en hoe zij haar inwoners daarmee kunnen helpen in de energie- en/of warmtetransitie.</p> <p>Extra aandacht wordt gevraagd voor het ondersteunen en versterken van lokale partijen en energiecoöperaties op lokale schaal. Inmiddels nemen twee vertegenwoordigers van de lokale energiecoöperaties deel aan de regionale RES-werkgroep Participatie en Eigendom. Hier wordt ook besproken op welke manier lokale initiatieven verder ondersteund kunnen worden.</p> <p>•B pleit voor het nadrukkelijker betrekken van de natuur- en milieuorganisaties in de uitwerking naar RES 1.0. Tot nu toe hebben we vooral individueel contact gehad met de verschillende stakeholders, en via inhoudelijke werkateliers. Vanaf nu komen we in een fase dat we – waar we tot nu toe nog vooral bezig waren met analyses – naar meer concrete uitwerking van de RES gaan. Om te bespreken hoe we de samenwerking met de natuur- en milieuorganisaties, maar ook met de andere stakeholders, kunnen verstevigen, organiseren wij dit najaar een bijeenkomst. We bespreken dan gezamenlijk – op basis van ieders intrinsieke 'drive' – wat de beste manier is om met elkaar af te stemmen en hoe we RES kunnen gebruiken om vaart te maken in de energietransitie. De BMF is reeds uitgenodigd voor dit overleg. Ook de regioverteenwoordiger van Jong RES wordt hiervoor uitgenodigd.</p> <p><i>Energiesysteemefficiëntie</i></p> <p>•Ok gezien de impact op het elektriciteitsnetwerk adviseert u om vraag en aanbod dichter bij elkaar te situeren. Wij gaan komende periode zorgvuldig naar de zoekgebieden kijken en houden daarbij rekening met doorrekeningen van Enexis met betrekking tot de impact op het elektriciteitsstelsel. De keuzes waar we straks voor staan analyseren en toetsen we op de vier hoofdcriteria die als handreiking vanuit het Nationaal Programma RES (NP RES) aan de regio's zijn meegegeven, kwantiteit, systeemefficiëntie, ruimtegebruik en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak.</p> <p>•Bij nieuwe tracés voor energie-infrastructuur vraagt u extra aandacht voor verstoring en aantasting van natuurgebieden. U bent tegen aanleg van energie-infrastructuur in het Natuurnetwerk Brabant. Ook ten aanzien van de uitbreiding van de energie-infrastructuur volgen we het zorgvuldige proces van analyse en afweging en beoordelen we waar dit het beste gerealiseerd kan worden. In de verdere doorontwikkeling van zoekgebieden naar ontwikkelgebieden voor duurzame grootschalige opwek (o.a. met de planMER) wegen we ook de maatschappelijke kosten van zowel de netinfrastructuur als de civiele en landschappelijke inrichting mee. Netbeheerders onderzoeken inmiddels nieuwe opzetten van de netinfrastructuur voor het aansluiten van een gezonde mix van zonne- en windparken met bijvoorbeeld grote 10 of 20 kV-hubs daar centraal tussen. Deze innovaties hebben we nodig om de maatschappelijke kosten te beperken. In dat geheel maken we met elkaar een zorgvuldige overweging waar die net-infrastructuur komt te liggen. Daarin wegen we de belangen van verstoring en aantasting in natuurgebieden mee.</p>

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afzender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
2020-08-17	Brabantse Participatie-warmte	<p>Met dit schrijven vragen Buurkracht, EnergieSamen, HIER, LSA Bewoners en de Brabantse Milieufederatie (samen de 'Brabantse Participatiecoalitie-warmte') u om bewoners actiever te betrekken bij de concretisering van de warmtetransitieplannen in uw Regionale Energie Strategie (RES). Wij bieden u hierbij onze expertise en ondersteuning aan bij de begeleiding van burgerinitiatieven gericht op de warmtetransitie.</p> <p>Waar de energietransitie steeds meer vorm begint te krijgen in de RES-en, is juist de warmtetransitie relatief nieuw, complex en onophoudelijk in beweging. Waar, hoe en wie gaat een lokaal warmtenet of collectieve voorziening realiseren en beheren? We begrijpen dat het lastig is om in de concept-RES al uitvoeringsplannen op wijkniveau te noemen. Ook snappen we dat het een gigantische uitdaging en bovendien heel spannend is om nu al bewoners te betrekken bij de warmtetransitie. Laat staan om in de RES al invulling te geven aan burgerparticipatie en lokaal eigenaarschap. Vooral nu er nog nauwelijks concrete aardgasvrij-plannen liggen en de oplossing voor een eerlijk en betaalbaar warmtesysteem nog niet is gevonden.</p> <p>In het Bestuursakkoord 2020-2023 (p.5) pleit het college van Gedeputeerde Staten dat "draagvlak voor transitie en het tempo hiervan een belangrijke toetssteen wordt voor beleid". Deze opvatting delen wij volkomen. Helaas constateren wij dat het toetsen van de RES op (het creëren van) draagvlak in de warmtetransitie op dit moment nog onvoldoende gebeurt. Het valt ons op dat de warmteparagraaf in de concept RES vooral gericht is op de inventarisatie van warmtebronnen waarmee de opgave gerealiseerd kan worden. Het startpunt van een wijkaanpak is dan de aan- of afwezigheid van een warmtebron. De Participatiecoalitie maakt zich zorgen over deze bronbenadering, omdat het onzes inziens moeilijk kan zijn om op deze manier draagvlak en lokaal eigendom te creëren. Bovendien wordt de kracht van bewonersinitiatieven hiermee niet benut. Als Participatiecoalitie denken wij graag mee over de warmteopgave vanuit het belang van de burger en zoeken we naast bronnen ook en vooral naar enthousiaste burgerinitiatieven die eventueel met onze ondersteuning zelf aan de slag gaan.</p> <p>Juist nu de warmtetransitie nog niet in kannen en kruiken is, pleiten wij ervoor om burgerparticipatie in de RES en de Transitievisie Warmte te concretiseren. Wacht niet tot 2021. Er zijn genoeg praktijkvoorbeelden die laten zien dat succesvolle burgerparticipatie en lokaal eigendom bij aardgasvrij projecten mogelijk is. Zowel vanuit lokale initiatieven (zie onze landelijke website voor diverse voorbeelden) als vanuit commerciële partijen, zoals het project Thuisbaas (link). Of de gemeente zelf in een wijk aan de slag gaat of dat bewoners het initiatief nemen, onzes inziens is het essentieel om bewoners nu al mee te nemen, want zonder hen lukt het niet.</p> <p>In de bijlage van deze brief leest u wat de Participatiecoalitie partijen al doen in Noord-Brabant en waarmee we uw regio kunnen ondersteunen. Dankzij de Participatiecoalitie zijn er op dit moment al zes samenwerkingen in Noord-Brabant waarbij bewonersinitiatieven samen met de gemeente aan de slag gaan met een wijkplan.</p> <p>De warmtetransitie start met participatie.</p> <p>De warmtetransitie is niet alleen een technische transitie, het is vooral een sociale transitie. Betrek inwoners vroegtijdig bij de planvorming op het thema warmte naar de RES 1.0 en maak gebruik van onze ervaring en expertise met betrekking tot het begeleiden van warmte-initiatieven.</p> <p>Graag bespreken we samen hoe we de warmtetransitie tot een succes kunnen maken.</p>	<p>We onderschrijven uw conclusie dat de warmtetransitie een relatief nieuw thema is dat nog volop in beweging is. In het proces naar concept-RES heeft de nadruk gelegen op de analyse. De (concept) Regionale Warmtestructuur, als onderdeel van de RES, geeft inzicht in de regionale warmtevraag, de potentie van de beschikbare warmtebronnen, de huidige warmte-infrastructuur en de mogelijkheden voor samenwerking tussen gemeenten in het realiseren van duurzame warmte. In de RES 1.0 geven wij inzicht in de mogelijke samenwerking tussen lokale bronnen en de regionale bronnen en infrastructuur en welke scenario's voor warmtevoorziening er daarbij zijn. De uitwerking vindt plaats op lokaal niveau, waarbij de gemeenten en hun partners op basis van hun Transitievisie Warmte (die uiterlijk eind 2021 gereed moeten zijn) de uitvoeringsplannen concretiseren met daarin de door u bedoelde acties (op buurt, wijk, of warmtekavelniveau).</p> <p>Vanaf nu komen we in een fase van meer concrete uitwerking van de RES. Om te bespreken hoe we de samenwerking met u als vertegenwoordigers van de Brabantse participatiecoalitie, maar ook met andere stakeholders, kunnen verstevigen, organiseren wij dit najaar een bijeenkomst met (maatschappelijke) organisaties, die voor zichzelf een rol zien in de Energietransitie. We bespreken dan gezamenlijk – op basis van ieders intrinsieke 'drive' – wat de beste manier is om met elkaar af te stemmen en hoe we RES kunnen gebruiken om vaart te maken. De BMF is reeds uitgenodigd voor dit overleg, mede als vertegenwoordiger van de Brabantse participatiecoalitie.</p>

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afzender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
24-08-2020	Lokale Energiecoöperaties MRE	<p>1. Vol inzetten op energiebesparing</p> <ul style="list-style-type: none"> Alle LEC's in de MRE regio onderschrijven het uitgangspunt dat energiebesparing cruciaal is in de energietransitie. Veel snelle winst kan gehaald worden door versneld in te zetten op isolerende maatregelen, met name van oudere woningen. Als LEC's ervaren wij dat inwoners en bedrijven actief investeren in energiebesparende maatregelen als zij voldoende kennis hebben van de mogelijkheden en als zij hiertoe voldoende gemotiveerd zijn. Naast financiële overwegingen spelen hierbij het gevoel van urgentie, sociale aspecten, de wil om zich over het onvermijdelijke 'gedoe' van de maatregelen heen te zetten en het onderling vertrouwen van betrokken partijen een rol. In de afgelopen jaren zijn in de regio een aantal initiatieven ontstaan om aan deze aspecten te werken, zowel op gemeentelijk als regionaal niveau: er zijn fysieke en digitale energieloketten, huiskamerontmoetingen, energiescans, wijkbijeenkomsten en collectieve initiatieven als de Groene Zone. De aanpak is tot op heden als opportunistisch en situationeel te kenmerken en biedt nog onvoldoende uitzicht op een aanpak die op langere termijn succesvol is. Deze initiatieven verschillen per gemeente, zijn vaak tijdelijk en versterken elkaar niet altijd. Het beschreven energiebesparingsplan zien wij als te conceptueel in deze fase van de RES om tot een daadwerkelijke volgende stap te komen. De LEC's willen graag op korte termijn met u in overleg om wel tot een concreet plan van aanpak te komen die zowel lokaal als regionaal een sluitend geheel vormt. De opzet van een sterke uitvoeringsorganisatie is hiervoor in onze ogen onmiskenbaar noodzakelijk. De uitvoering moet zo dicht mogelijk bij de inwoners en bedrijven staan en dus gedecentraliseerd van aard zijn. De RES geeft nog onvoldoende zicht op de opzet van een dergelijke uitvoeringsorganisatie, LEC's kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Vanuit de RES zouden middelen beschikbaar moeten komen zodat LEC's zich in deze rol kunnen versterken en waar nodig professionaliseren. <p>• Het aanpassen van woningen en andere gebouwen vraagt veel specialistische kennis, met name ook van nieuwe technologieën. Als LEC's merken wij in de dagelijkse praktijk dat de beschikbaarheid van vakmensen een bottleneck is in de uitvoering. Er zijn te weinig vakmensen met de juiste kennis beschikbaar; versnelde opleiding van vakmensen moet een prioriteit worden.</p> <p>• Het in de concept RES genoemde uitgangspunt dat de financiering voornamelijk uit grootschalige opwekkingsprojecten moet komen is te beperkt om een doorbraak te realiseren op korte termijn. De marges in deze projecten zijn al flinterdun, rendement komt pas op termijn en opbrengsten zijn in de eerste fases vooral nodig om draagvlak te creëren voor de projecten en goede landschappelijke inpassing. Energiebesparing moet zichzelf terugverdienen; de overheid moet bereid zijn dit initieel te ondersteunen; anders komt dit niet op gang.</p> <p>• Kleinschalige opwek wordt in de concept RES gezien als onderdeel van besparing. Als LEC's in de regio hebben wij veel ervaring met het helpen van inwoners en kleinere bedrijven bij het realiseren van opwek op eigen dak en collectieve PV installaties op bedrijfsdaken en gemeentelijk vastgoed. Door de groei van deze kleinere installaties ontstaan ook hier in toenemende mate problemen met het netwerk: vele kleintjes in één wijk maken immers ook een grote. Gevolg is dat op zonnige dagen de opgewekte elektriciteit soms niet volledig terug te voeden is in het netwerk, waardoor opbrengsten 'verdampen'. Wij pleiten voor inzicht in deze congestie middels actieve monitoring alsmede versnelde inzet op alternatieve oplossingen als 'local smart networks', opslag en onderlinge levering.</p> <p>2. Grootschalige duurzame opwek</p> <ul style="list-style-type: none"> De LEC's onderschrijven de doelstelling van 2 TWh Lokale opwek in 2030. Hoewel wij op het standpunt staan dat deze opwek primair plaats moet vinden op daken, realiseren wij ons tegelijkertijd dat dit onontkoombaar impact heeft op de inrichting van onze leefomgeving. Bovendien vraagt dit grote financiële investeringen van miljarden euro's in opwek en netwerk. De concept RES geeft geen enkel inzicht in de haalbaarheid en het realiteitsgehalte van deze doelstelling. Dit betreft bijvoorbeeld de zogenaamde 'No-regret' maatregelen en het overzicht van beschikbare grote daken. In de afgelopen jaren zijn al veel van deze locaties onderzocht op haalbaarheid. Dit betekent onder andere dat de Business case sluitend moet zijn, aansluiting op het netwerk mogelijk moet zijn, de daken qua draagkracht en onderhoud geschikt moeten zijn en er geen beperkingen in de omgeving zijn. De LEC's dringen aan op een snelle inventarisatie van de haalbaarheid van alle genoemde no-regret mogelijkheden en willen zich daar graag mede voor inzetten. Dit leidt niet alleen tot een realistisch inzicht in de mogelijke bijdrage van deze locaties aan de RES-doelstellingen, maar ook tot het bepalen of er aanvullend beleid noodzakelijk is. Het is voor de LEC's onverteerbaar dat er nog steeds grote panden opgeleverd of gerenoveerd worden zonder dat er PV-installaties op het dak geplaatst zijn en dat de ontwikkeling van voor de hand liggende locaties nog altijd jarenlange doorlooptijden heeft. Het ontbreken van een zorgvuldige en prioritaire benadering van dit vraagstuk kan tot gevolg hebben dat grote ontwikkelingen op natuur en landbouwlocaties sneller gaan dan de invulling van no-regret maatregelen. Dit kan en mag niet het geval zijn. In de concept RES verwijst u voor oplossingen voor voorgaande problematiek naar het Rijk (blz S1). Wij zijn van mening dat gemeenten, ook op basis van al bestaande wetgeving, hier een sturende rol in kunnen nemen. De concept RES biedt nog onvoldoende hulpmiddelen om te komen tot een zorgvuldige afweging van locaties voor grootschalige opwek in de regio. De opgenomen zonneladder is hiervoor veel te eenvoudig en te plausibel. De opgave van 2 TWh vraagt onontkoombaar om ontwikkeling van grootschalige opwek in buitengebied; er is een sterker afwegingskader nodig omdat juist daar natuurwaarden en afwegingen over inzet van landbouwgrond bepalend zijn. Nu wordt dit kader volledig overgelaten aan gemeentelijk beleid; gezien de versnipperde gemeentelijk structuur in de MRE regio leidt dit onherroepelijk tot sub-optimalisatie en opportunisme. <p>• In figuur 4.9 ontbreekt Zonnepark Welschap; terwijl juist dit zonnepark een goed voorbeeld is van participatieve ontwikkeling met groot draagvlak. Deze ommissie voedt het vermoeden dat de RES alleen gebaseerd is op SDE vergunde projecten, terwijl ook andere financieringsoplossingen toepasbaar zijn.</p> <p>• Draagvlak van inwoners en bedrijven is doorslaggevend voor het slagen van projecten op het gebied van grootschalige opwek (zie onder 4.). Gemeenten moeten hierin een grote rol spelen door vanaf de start van een initiatief lokale participatie als voorwaarde te stellen. Participatie leidt tot zeggenschap, eigendom en behoud van rendemeten in de regio. De RES kan dit niet afdwingen; dit beleid moet eenduidig verankerd worden in de visies van de regiegemeenten. De concept RES biedt hiervoor nog onvoldoende handvatten. Een eenduidig standpunt over 50% lokaal eigendom biedt LEC's een sterke positie in de samenwerking en onderhandeling met private partijen en ontwikkelaars.</p> <p>De LEC's zijn graag bereid om op dit onderwerp in de volgende fase hun expertise in te brengen.</p> <ul style="list-style-type: none"> De energiecoöperaties in de regio die al geïnvesteerd hebben in lokale collectieve opwek hebben recent de 'Federatie van Energiecoöperaties in Zuidoost-Brabant' opgericht. Doel van de federatie is het bundelen van beschikbare kennis en financiën in de regio om zo effectief invulling te geven aan het streven naar 50% lokaal eigendom. Door een lokale cooperatie met de juiste kennis in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken bij grootschalige initiatieven, wordt de kans op participatie en lokaal eigendom sterk vergroot. De federatie biedt haar ondersteuning aan bij de uitwerking van de concept RES op dit gebied en het realiseren van lokaal eigendom. <p>3. Duurzame warmte</p> <ul style="list-style-type: none"> Alle LEC's onderschrijven het uitgangspunt dat een oplossing voor het vraagstuk rond warmte een onmiskenbaar onderdeel is van de energietransitie. Oplossingen voor (collectieve) opslag en hergebruik van warmte zien de LEC's als belangrijke sleutel. De uitwerking van dit vraagstuk in de RES is ambitieus, maar tegelijkertijd ook nog dermate conceptueel en theoretisch dat het realiteitsgehalte onmogelijk is te schatten is. De concept RES biedt onvoldoende basis voor vervolgstappen. Een meer concrete uitwerking in de RES 1.0 is absoluut noodzakelijk. De LEC's denken namens de inwoners graag mee om tot deze meer realistische en concrete benadering te komen. 	<p>Graag sturen wij u hierbij een reactie op uw brief. In ons proces is, zoals eerder bij u aangegeven, voldoende ruimte om uw punten te betrekken. De eerste fase tot aan onze concept-RES heeft met name in het teken gestaan van analyse, en we hebben nog geen keuzes gemaakt voor bijvoorbeeld de aanwijzing van concrete zoeklocaties voor grootschalige zon- en windenergie. De komende maanden doorlopen wij een planMER-traject, dat de ruimte geeft om zorgvuldig naar de zoekgebieden te kijken die uit de eerste analyse naar voren zijn gekomen. Ook de onderdelen warmte, besparing en participatie en eigendom worden verder uitgewerkt. Hierbij nemen we uiteraard de aandachtspunten, die u in uw brief benoemt mee.</p> <p>We willen de afstemming en samenwerking met u en de andere stakeholders in dit vervolgproces intensiveren. U neemt inmiddels met twee vertegenwoordigers deel aan de RES-werkgroep 'Participatie en eigendom'. Daarnaast organiseren wij op 7 oktober een overleg met u en vertegenwoordigers van de andere georganiseerde stakeholders om te bespreken hoe we de samenwerking in deze vervolgfase kunnen vormgeven. Hierop komen wij terug in de afsluiting van deze brief.</p> <p>In het vervolg van deze brief gaan we in op de specifiek benoemde punten. Hierbij hebben we dezelfde opbouw aangehouden als in uw brief.</p> <p>1. Vol inzetten op energiebesparing</p> <p>We onderschrijven uw constatering dat de aanpak op het gebied van energiebesparing tot nu toe vooral situationeel is; de initiatieven verschillen per gemeente, zijn vaak tijdelijk en versterken elkaar niet altijd. Vanuit de werkgroep Besparing heeft dit alle aandacht: we willen komen tot een overzicht van kansrijke aanpakken in een energiebesparingsplan per doelgroep (wonen, bedrijven en gemeentelijk/maatschappelijk vastgoed), zodat gemeenten hiermee aan de slag kunnen en er ook meer afstemming tussen de gemeenten plaatsvindt. We constateren echter ook dat er geen 'one size-fits-all' oplossingen bestaan. In deze energiebesparingsplannen wordt daarom per doelgroep en soort gebouw in beeld gebracht welke besparingsaanpak (route, aanbod, communicatie) mogelijk is en welke het beste aansluit bij het DNA van de gemeente, wijk of buurt en dus het grootste effect heeft. Momenteel voeren we hiertoe het gesprek met de verschillende stakeholders, waaronder ook vertegenwoordigers van de LEC's. Met de RES zetten we in op het daadwerkelijk in beweging krijgen van inwoners, instellingen, bedrijven en gemeenten om maximaal op energieverbruik te besparen en CO2-uitstoot te verminderen. We brengen de gemeenten die daarin kunnen en willen samenwerken bij elkaar.</p> <p>U pleit voor een sterke uitvoeringsorganisatie, waarbij de uitvoering zo dicht mogelijk bij de inwoners en bedrijven staat en dus gedecentraliseerd van aard is. U geeft aan dat de LEC's hier een belangrijke rol in kunnen spelen. Het gesprek over een uitvoeringsorganisatie heeft op ambtelijk en bestuurlijk vlak in de regio nog niet plaatsgevonden. Graag gaan wij het gesprek met u aan hoe u dit ziet, zodat wij dit mee kunnen nemen als input.</p> <p>Ook onderschrijven wij uw aandachtspunt over de versnelde opleiding tot vakmensen. Onze regionale RES-organisatie is geen primaire speler op het gebied van arbeidsmarktbeleid – daar hebben andere partijen als de arbeidsmarktregio's en Brainport in principe een prominenter rol en zij zijn daartoe beter geëquipeerd. We hebben met hen al wel de afspraak gemaakt om de komende periode, samen met de relevante partners in de regio waaronder bedrijfsleven en onderwijsinstellingen, een aanpak en rolverdeling hiertoe uit te werken.</p> <p>Verder onderschrijven we uw pleidooi voor inzicht in de (toekomstige) congestie op het netwerk door middel van actieve monitoring, en daarnaast versnelde inzet op alternatieve oplossingen als 'local smart networks', opslag en onderlinge levering. We werken hierin nauw samen met Enexis, om te komen tot oplossingen voor het probleem van de congestie op het netwerk. Daarnaast werken we samen met onder andere Brainport Development om innovaties in de regio (zoals op het gebied van opslag) te koppelen aan (gebieds)ontwikkelingen bij gemeenten.</p> <p>2. Grootschalige duurzame opwek</p> <p>U dringt aan op een snelle inventarisatie van de haalbaarheid van alle genoemde no-regret mogelijkheden, zoals het benutten van grote daken voor zonne-energie. U geeft aan dat gemeenten, ook op basis van al bestaande wetgeving, hier een sturende rol in kunnen nemen. Graag gaan we met u in gesprek over uw aanbod om met ons mee te denken over hoe wij zo veel mogelijk grote daken kunnen benutten voor zonne-energie. U geeft aan dat de concept-RES nog onvoldoende hulpmiddelen biedt om te komen tot een zorgvuldige afweging van locaties voor grootschalige opwek in de regio. U pleit voor een sterker regionaal afwegingskader voor inpassing van grootschalige zon en wind in het buitengebied. Ook hierbij maken we graag gebruik van uw aanbod om mee te denken.</p> <p>Uw opmerking met betrekking tot het ontbreken van Zonnepark Welschap in figuur 4.9 is juist. Er is getracht om in de concept-RES een, voor zover als mogelijk, compleet beeld te presenteren. Echter hebben we te maken met een nog onvoldoende informatievoorziening en tegelijkertijd is figuur 4.9 niet bedoeld als 'definitieve kaart'. Daaraan toevoegende is het zeker niet de bedoeling om enkel SDE-vergunde projecten op te nemen. Voor de RES 1.0 worden eventuele ontbrekende gegevens (handmatig) aangevuld, zodat de informatie steeds completer wordt naarmate de RES vordert.</p> <p>U pleit ervoor dat gemeenten vanaf de start van initiatieven lokale participatie als voorwaarde stellen. De concept-RES geeft hiervoor nog onvoldoende handvatten. U wijst erop dat een eenduidig standpunt in de RES over 50% lokaal eigendom van LEC's een sterkere positie kan geven in de samenwerking en onderhandeling en met private partijen en ontwikkelaars. De doelstelling van 'streven naar maximale participatie' is minder concreet dan de doelstelling in het Klimaatakkoord (streven naar 50% lokaal eigendom). Echter wordt hier door de 21 gemeenten verschillend naar gekeken. We hebben er daarom voor gekozen om geen minimum getal op te nemen. We hebben als regio de ambitie om te streven naar maximale lokale participatie en het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten. In de praktijk volgen we het Klimaatakkoord en werken we toe naar minimaal 50% lokaal eigendom. Bij lokaal eigendom hoort ook dat de inwoners en bedrijven in de MRE-regio het eigen vermogen van het lokale aandeel bij elkaar (kunnen) brengen en er de mogelijkheid is voor iedereen om mee te kunnen doen (kleine participaties). Dit zijn zaken die wij in de komende periode graag onderzoeken en bespreken. Ook kijken we hoe gemeenten kunnen participeren in het lokale eigendom en hoe zij haar inwoners daarmee kunnen helpen in de energie- en/of warmtetransitie.</p> <p>Dit onderwerp wordt in de RES-werkgroep Participatie en Eigendom verder uitgewerkt. Inmiddels nemen twee vertegenwoordigers van de lokale energiecoöperaties deel aan deze werkgroep, waarbij dankbaar gebruik wordt gemaakt van hun kennis en expertise. Binnen de werkgroep wordt onder andere gewerkt aan een gezamenlijk model, gericht op het borgen van lokaal eigendom en het zo veel en zo lokaal mogelijk terug laten vloeien van de opbrengsten. Dit gebeurt met inbreng van vertegenwoordigers vanuit gemeenten én energiecoöperaties, mede op basis van diverse concrete initiatieven. Op basis van het model kunnen gemeenten in de MRE-regio de juiste randvoorwaarden scheppen in hun lokale beleid. We werken daarbij ook hoe energiecoöperaties - met ondersteuning van de 'Federatie van Energiecoöperaties in Zuidoost-Brabant' (FEZOB) - in staat kunnen worden gesteld om als volwaardige partner te acteren bij de ontwikkeling en realisatie van projecten.</p> <p>3. Duurzame warmte</p> <p>U geeft aan dat de uitwerking van het warmtevraagstuk in de concept-RES nog te conceptueel en theoretisch is en onvoldoende basis biedt voor vervolgstappen.</p> <p>De uitwerking van het warmtevraagstuk vindt in onze regio met name plaats op lokaal niveau. Er zijn nu immers geen grote regionale warmtebronnen en er is nog geen regionale warmte infrastructuur (met uitzondering van de bestaande Enexis infrastructuur). In de fase van de concept-RES is daarom gekozen voor een inventariserende aanpak die voor elke gemeente bruikbaar kan zijn bij het opstellen van de lokale warmtevisies (waarbij sommige gemeenten al verder zijn dan andere). Op basis van de bevindingen kunnen de regiegemeenten beslissen om op onderdelen van de uitwerking van lokale warmtevisies samen te gaan werken. Op weg naar RES 1.0 (en verder) wordt bepaald op welke terreinen en hoe de gemeenten in de regio willen samenwerken op het thema warmte. Dit wordt uitgewerkt in de Regionale Structuur Warmte. Wij waarderen uw aanbod om mee te denken bij de verdere uitwerking van de Regionale Structuur Warmte en maken daar graag gebruik van.</p>

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afzender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
		<p>4. Draagvlak en participatie</p> <ul style="list-style-type: none"> De energietransitie heeft grote impact op de toekomst van onze regio. Succesvolle invoering vraagt niet alleen ander gedrag van inwoners, bedrijven en bestuurders, maar ook grote investeringen in de inrichting van ons landschap. Draagvlak verkrijgen voor deze transitie is kritisch. Hierin spelen lokaal eigendom en zeggenschap, alsmede het behouden van financieel rendement in de regio een rol. Betrokkenheid van inwoners in het proces en bij keuzes is een primaire voorwaarde om dit te realiseren. Hoewel de intenties van de stuurgroep op dit gebied goed verwoord zijn in de concept RES, moeten wij in de praktijk constateren dat inwoners en bedrijven tot op heden onvoldoende betrokken zijn geweest in het RES proces. In de werkateliers werd de toon met name gezet door vertegenwoordigers van de overheid. Inpraakbijeenkomsten zijn om diverse redenen geannuleerd; wat resterde was slecht georganiseerd en gaf onvoldoende mogelijkheid om standpunten in te brengen. Inwoners en bedrijven, toch de primaire doelgroepen van de RES, zijn zeer beperkt vertegenwoordigd in de werkgroepen en er is geen rechtstreekse lijn naar de stuurgroep. Dit leidt er toe dat de regio MRE zich tot op heden schaart onder de RES regio's in het land met de laagste participatie vanuit inwoners en bedrijven; terwijl juist de Brainport regio zich leent voor bovengemiddelde participatie. Veel LEC's voelen zich tot op heden onvoldoende gehoord en betrokken in het RES proces. Een nauwere betrokkenheid in de vervolgfases is absoluut noodzakelijk. Graag gaan wij met u in gesprek hoe LEC's een effectiever bijdrage kunnen leveren die op termijn leidt tot groter draagvlak in de regio. In 6.4 stelt u dat de eerste stap na de concept RES het verwerken van reacties van raden en rijk is. Wij nemen aan dat u hier ook reacties van overige belanghebbenden als de LEC's mee bedoelt. Het klimaatakkoord bepaalt dat er bij alle zon en windprojecten op land 'gestreefd wordt naar 50% lokaal eigendom'. Dit streven is in de concept RES vertaald naar 'het streven naar maximale participatie' in de regio. Deze laatste doelstelling is echter minder concreet (wordt 70% bedoeld, of 80%, of is 20% ook goed als meer onverhoopt niet lukt?) en is onmogelijk te meten en op bij te sturen. Wij zien in de concept RES geen enkele onderbouwing om af te wijken van de doelstellingen in het Klimaatakkoord en pleiten daarom voor een meer eenduidige concrete formulering. Implementatie van de RES vraagt grote investeringen en heeft grote financiële gevolgen die impact hebben op ieders portemonnee. Wij missen in de concept RES de aandacht voor het eerlijk verdelen van de lusten en lasten. De energietransitie is in het belang van alle inwoners; iedereen moet meedoen en de lasten mogen niet eenzijdig terecht komen bij de minder draagkrachtige inwoners. Als LEC's maken we ons hier hard voor. 	<p>4. Draagvlak en participatie</p> <p>In uw reactie concludeert u dat inwoners en bedrijven tot nu toe onvoldoende betrokken zijn geweest in het RES-proces. U geeft aan dat veel LEC's zich tot op heden onvoldoende gehoord en betrokken voelen in het proces. Tot nu toe hebben we individueel contact gehad met de verschillende stakeholders, en via inhoudelijke werkateliers. Vanaf nu komen we in een fase dat we – waar we tot nu toe nog vooral bezig waren met analyses – naar meer concrete uitwerking komen van de RES. Daarbij hoort ook een intensivering van de samenwerking met de verschillende stakeholders. In de bijeenkomst met stakeholders van 7 oktober kunnen we bespreken hoe we de samenwerking met de LEC's, maar ook met de andere stakeholders, kunnen verstevigen.</p> <p>Specifiek benoemt u de zinsnede in paragraaf 6.4 dat de eerste stap na de concept-RES het verwerken van reacties van raden en rijk is. Terecht merkt u op dat wij hier ook reacties van overige belanghebbenden als de LEC's mee bedoelen.</p> <p>Op uw punt over het opnemen van een minimum doelstelling voor lokaal eigenaarschap van energieprojecten gaan we in onder het kopje 'Grootschalige opwek'.</p> <p>In uw reactie geeft u verder aan dat u in de concept-RES de aandacht mist voor het eerlijk verdelen van de lusten en lasten. In de concept-RES is één van de leidende principes het streven naar maatschappelijk draagvlak en bewustzijn, onder andere door:</p> <ul style="list-style-type: none"> de opbrengsten, in bijvoorbeeld duurzame energie en/of geld, zoveel mogelijk ten goede te laten komen aan de inwoners, bedrijven en instellingen in onze regio, hetzij aan de ontwikkeling van de regio; zorgvuldige participatie op lokaal en regionaal niveau bij de totstandkoming van de RES. Dit kunnen we via een heldere communicatie en doelgroepenbenadering continu versterken; te zorgen dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is; lokaal eigenaarschap van energieprojecten, waarbij we streven naar maximale lokale participatie; samenwerking tussen de diverse stakeholders en overheden en het gezamenlijk ontwikkelen van (ruimtelijke) scenario's. <p>Een energietransitie voor iedereen betekent ook dat we iedereen de kans willen bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken.</p> <p>Zoals eerder aangegeven wordt dit thema opgepakt binnen de RES-werkgroep Participatie en Eigendom, waar ook twee vertegenwoordigers van de lokale energiecoöperaties aan deelnemen.</p> <p>Ter afsluiting nodig ik u nogmaals voor de bijeenkomst op 7 oktober, waarin we gaan bespreken hoe we de samenwerking met de LEC's, maar ook met de andere betrokken belangengroepen bij het RES-proces, kunnen verstevigen. We willen dan gezamenlijk bespreken – op basis van ieders intrinsieke 'drive' – wat de beste manier is om met elkaar af te stemmen en hoe we de RES kunnen gebruiken om vaart te maken in de energietransitie. Voor deze bijeenkomst heeft u reeds een uitnodiging ontvangen.</p>

Reacties concept-RES Metropoolregio Eindhoven - regionaal georganiseerde partijen

Datum	Afzender	reactie-zienswijze-kanttekening	Antwoord Stuurgroep MRE
13-09-2020	ZLTO	<p><i>Het proces</i></p> <p>Wij hebben aan het begin van dit jaar aangegeven dat wij van mening zijn dat het belang van een goede landbouwstructuur in onze ogen onvoldoende meegenomen wordt in de concept RES. Op dit moment zien wij dat gebieden worden ingetekend waar vanuit het oogpunt van de overheid en netwerkbeschikbaarheid, zonneparken en windturbines inpasbaar zouden zijn. De agrarische sector is een belangrijke drager van een vitaal buitengebied en heeft ook de komende jaren een belangrijke rol als het gaat om het invullen van maatschappelijke opgaven. Een groot deel van de opgave is geprojecteerd in onze woon- en werkomgeving, de gevolgen voor de agrarische structuur maar ook voor de vitaliteit van het buitengebied, zijn daarmee groot. Destijds is ons toegezegd dat we in gesprek zouden gaan om te kijken hoe de belangen van de landbouw beter ingepast kunnen worden in de RES. Dat is tot op heden niet gebeurd. Wij gaan ervan uit dat u deze handschoen nog op pakt zodat richting de RES 1.0 behoud en versterking van een goede landbouwstructuur ook een van de leidende principes is bij het invullen van de energieopgave richting toekomst.</p> <p><i>Goede landbouwstructuur</i></p> <p>MRE ziet de RES als hefboom voor versterking van de regio, waaronder een versterking van de agrarische economie. Wij constateren dat binnen de RES voor een groot deel ingezet wordt op zon op land en dat een groot deel van deze zoekgebieden nu geprojecteerd zijn in de grootschalige jonge ontginningen. Dit zijn juist ook de gebieden, waar veel agrarische ondernemers hun bedrijf hebben. Daarnaast constateren we dat door diverse projectontwikkelaars al grondcontracten op agrarische gronden in de genoemde zoekgebieden maar ook daar buiten worden vastgelegd. In het veld geeft dit veel reacties en vragen. De realisatie van grootschalige energieprojecten kan hiermee een enorme en ook meerjarig negatieve impact geven op de toekomst van de agrarische sector. Op dit moment wordt onvoldoende gekeken naar de ruimte en gronden die we als sector de komende jaren nodig hebben om voldoende veilig én duurzaam voedsel te kunnen blijven produceren. Daarnaast levert de agrarische sector ook een belangrijke bijdrage aan de omgeving en andere maatschappelijke doelstellingen op gebied van onder andere biodiversiteit, natuur, waterconservering, bodem, zorg, landschap en werkgelegenheid. Zonder goede landbouwstructuur verdwijnt de agrarische sector uit het buitengebied, en staan daarmee ook andere maatschappelijke doelen onder druk.</p> <p>Behoud van een goede landbouwstructuur is voor de toekomst van de agrarische sector in de regio van groot belang. De maatschappij vraagt van grondgebonden bedrijven om te extensiveren en een bijdrage te leveren aan maatschappelijke doelen. Melkveehouders die hun koeien weiden, hebben grote bereikbare huiskavels nodig. En voor de akkerbouw betekent een goede landbouwstructuur dat zij kunnen beschikken over goede grond van voldoende omvang en hiermee tevens ook veel onnodige transport beperken. Ook de intensieve veehouderij maakt onderdeel uit van de kringloop. Met een goede landbouwstructuur houden agrarische bedrijven toekomstperspectief, krijgen opvolgers mogelijkheden en kunnen grondgebonden bedrijven een rol blijven spelen in het beheer van ons buitengebied. Een goede landbouwstructuur is een randvoorwaarde voor een sterke agrarische en lokale economie en een vitaal buitengebied.</p> <p><i>Toetsingskader</i></p> <p>We pleitten er dan ook voor dat de RESplannen maar ook de individuele energieprojecten getoetst worden op een verslechtering dan wel verbetering van de landbouwstructuur in een regio. Men zou in oog moeten nemen dat kwalitatief goede landbouwgronden, maar ook aanengesloten en goed bereikbare kavels zoveel mogelijk beschikbaar blijven voor de landbouw. Vanuit de agrarische sector hechten we enorm veel waarde aan het leidende principe Zorgvuldig ruimtegebruik. Primair zou daarom eerst gekeken moeten worden naar oplossingen met meervoudig ruimtegebruik zoals zon-op-dak en windturbines. De zonnelladder is voor ons het uitgangspunt. Goede landbouwgrond zou pas in de allerlaatste plaats ingezet moeten worden voor duurzame energie. De toekomstige agrarische ondernemer heeft immers ruimte en grond nodig om invulling te geven aan landbouwkundige opgaven zoals kringlooplandbouw, grondgebondenheid, biodiversiteit en CO2 vastlegging. Om die reden pleitten we ervoor dat bij de inpassing van energieopwekking de impact op de landbouwstructuur getoetst en meegewogen wordt. Indien nodig kan kavelfruil ingezet worden om initiatieven op de juiste plek te krijgen, in aansluiting op de dynamiek en andere opgaves in de regio.</p> <p><i>Boeren hebben oplossingen</i></p> <p>Wat ons betreft zou de energieopgave ingevuld moeten worden door een goede energiemix. Eén of twee oplossingen zijn er niet. Benut alle kansen door bijvoorbeeld zon op dak, grote maar ook kleine windmolens op de juiste plek, vergisting en kleinschalige zonnenvelden. Daar waar kansen liggen voor windturbines of kleinschalige zonnenvelden, doen we dat graag in samenspraak met de omgeving, waaronder burgers en energiecoöperaties. De zonnelladder is daarbij voor ons de basis. De agrarische sector heeft de afgelopen jaren al veel geïnvesteerd in duurzame energie. Boeren hebben oplossingen. Agrarische bedrijven kunnen een belangrijke rol spelen om het elektriciteitsnet te ontlasten, door zoveel mogelijk zelfvoorzienend te zijn als het gaat om energieopwekking en verbruik. Bijvoorbeeld door combinaties van zon op dak, energieopslag, slim energiemanagement, meer elektrificatie en kleine windmolens. U kunt ons daarbij helpen door het bieden van middelen en mogelijkheden om met energie(besparings)projecten aan de slag te gaan, kleine windmolens te realiseren op het erf, zon op dak te realiseren en energie op te kunnen slaan. Teneinde de inschatting voor kleinschalige opwek zouden we graag naast zonnestroom systemen <15KWp ook de kleine windmolen willen opnemen zodat agrarische bedrijven maar ook bijv. bedrijventerreinen een extra mogelijkheid hebben om duurzame stroom op te wekken. Nadrukkelijk niet bedoeld om de invulling van de RES-opgave te vergroten, maar wel om meer oplossingen te benoemen die haalbaar zijn en perspectief bieden voor individuele ondernemers. Een belangrijke randvoorwaarde voor deze vorm van energieopwekking is wel ruimte in gemeentelijke wet- en regelgeving zodat kleine windmolens met een tiphoogte >20 meter zijn toegestaan. We hopen dat bovenstaande punten en met name de zorgpunten rondom het behoud van de landbouwstructuur worden meegenomen bij de uitwerking richting de RES 1.0. Wij gaan hier zoals eerder aangegeven graag met u over in gesprek. De RES biedt kansen voor de agrarische sector als aanvullend verdienmodel en het creëren van nieuwe verbindingen tussen boeren, bedrijven en burgers. In de uitvoering van de RES de komende 10 jaar blijven we dan ook graag betrokken.</p>	<p>In ons proces is voldoende ruimte om uw punten te betrekken. De eerste fase tot aan onze concept-RES heeft met name in het teken gestaan van (brede) analyse. In werkateliers en in aanvullende gesprekken heeft u de gelegenheid gehad om input te leveren. In deze fase is nog geen keuze gemaakt voor bijvoorbeeld de aanwijzing van concrete zoeklocaties voor grootschalige zon- en windenergie, maar zijn alle mogelijke zoekgebieden in beeld gebracht. De komende maanden doorlopen wij een planMER-traject, dat ruimte geeft om zorgvuldig naar deze zoekgebieden te kijken.</p> <p>U vindt dat op dit moment onvoldoende wordt gekeken naar de ruimte en gronden die de sector de komende jaren nodig heeft om voldoende veilig én duurzaam voedsel te kunnen blijven produceren. U geeft aan dat het behoud van een goede landbouwstructuur voor de toekomst van de agrarische sector in de regio van groot belang is. U pleit ervoor dat bij de inpassing van energieopwekking de impact op de landbouwstructuur getoetst en meegewogen wordt. U geeft aan veel waarde te hechten aan het leidende principe 'zorgvuldig ruimtegebruik', waarbij de zonnelladder het uitgangspunt is.</p> <p>Zoals in de concept-RES is beschreven onderschrijven we dit: we bewaken de ruimtelijke kwaliteit door te streven naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maximale inzet op besparing, zuinig en meervoudig ruimtegebruik; • het benutten van de gebiedspecifieke meekoppelkansen; • waar dit op redelijke wijze kan energievraag en -aanbod zo dicht mogelijk bij elkaar te houden; • het hanteren van de 'zonnelladder' bij het bepalen van de locaties voor zonne-energie. <p>Verder onderschrijven we uw conclusie dat we alle kansen moeten benutten voor invulling van de energieopgave, met de zonnelladder als basis. Bij de verdere uitwerking van de zoekgebieden, waaronder ook het zoekgebied 'no-regret' voor opwekking van energie uit zon op daken en restgronden, wordt ook de toepassing van de zonnelladder verder uitgewerkt.</p> <p>Uitgaande van de leidende principes zien wij vier ontwikkelrichtingen om tot die kwaliteitsverbetering in onze regio te komen. Eén van de vier ontwikkelingsrichtingen is 'een vitale agrarische economie'. We willen op een slimme manier werken aan de verduurzaming van de landbouw en een gezonde agrarische economie en landbouwstructuur.</p> <p>U geeft aan dat we de agrariërs kunnen helpen om op het eigen erf aan de slag te gaan om (deels) zelfvoorzienend te zijn. Dit kan door het bieden van middelen en mogelijkheden met energie(besparings)projecten aan de slag te gaan, kleine windmolens te realiseren op het erf, zon op dak te realiseren en energie op te kunnen slaan. U geeft aan dat voor de realisatie van kleine windmolens er ruimte nodig is in de gemeentelijk wet- en regelgeving. Graag gaan we hierover met u in gesprek.</p> <p>Ook praten wij graag met u verder over uw inbreng gericht op de alternatiefbepaling in het planMER en over de wijze waarop we 'een vitale agrarische economie' kunnen toetsen in het MER. In oktober vindt een eerste sessie plaats in de vorm van een bouwstenenatelier, waarvoor de ZLTO is uitgenodigd. Vanaf 5 oktober ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het planMER voor vier weken ter inzage. De NRD biedt inzicht in wat in het MER onderzocht wordt en op welke manier dit gebeurt. We bieden een ieder hiermee de mogelijkheid om hier kennis van te nemen en desgewenst een zienswijze in te dienen. Alle zienswijzen worden voorzien van een reactie door middel van een Nota van beantwoording. Daarin staat bovendien hoe de zienswijzen worden meegenomen in het uit te werken MER.</p> <p>Tot slot nodig ik u uit voor een bijeenkomst op 7 oktober met meerdere maatschappelijke partners betrokken bij het RES-proces. Hierin gaan we bespreken hoe we de samenwerking met de ZLTO, maar ook met de andere betrokken belangengroepen bij het RES-proces, kunnen verstevigen. We bespreken dan gezamenlijk – op basis van ieders intrinsieke 'drive' – wat de beste manier is om met elkaar af te stemmen en hoe we de RES kunnen gebruiken om vaart te maken in de energietransitie. Voor deze bijeenkomst heeft u reeds een uitnodiging ontvangen.</p>